

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی

(مرحله دوم)

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۲۴

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۶/۱۰

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات
اسلامی (مرحله دوم)

پژوهشکده شورای نگهبان

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵

کد خزانه: ۴۰۳۲۰۲۴

۱۴۰۳/۰۶/۱۰

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۳/۰۳/۱۲

باسمه تعالی

طرح اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی (مرحله دوم)

درباره مصوبه

برخی از مواد طرح «اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی» که در مرحله‌ی اول در تاریخ ۱۴۰۳/۱/۲۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، پس از بررسی در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۲/۵ شورای نگهبان، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص داده شد.

حال مجلس در مرحله‌ی دوم و در راستای رفع ایرادات مذکور شورا، مصوبه‌ی اصلاحی که در تاریخ ۱۴۰۳/۲/۲۵ به تصویب رسیده است را به موجب نامه‌ی شماره ۹۴۹/۱۰۸۷۴ مورخ ۱۴۰۳/۲/۲۹ به شورای نگهبان ارسال کرده است. این شورا با بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده در تاریخ ۱۴۰۳/۳/۱۰، مفاد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی ندانست و نظر خود را به موجب نامه‌ی شماره ۱۰۲/۴۲۲۳۹ مورخ ۱۴۰۳/۳/۱۲ به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی رساند.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح ماده

(۱۰۴) قانون مجازات اسلامی (مرحله دوم)»

ماده واحده -

[در سطر دوم ماده واحده عبارت «عبارت» و «(۷۴۴) کتاب پنجم» به عبارت «(۷۴۴)»، «(۷۴۴) و «کتاب پنجم» اصلاح و «حذف می‌شود.»]
در ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی اصلاحی ۱۳۹۹/۲/۲۳ عبارت «و جرایم انتقال مال غیر و کلاهبرداری موضوع ماده (۱) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام، به شرطی که مبلغ آن از نصاب مقرر در ماده (۳۶) این قانون بیشتر نباشد و نیز کلیه جرایم در حکم کلاهبرداری و

۱. ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۰۴ (اصلاحی ۱۳۹۹/۲/۲۳) - علاوه بر جرایم تعزیری مندرج در کتاب دیات و فصل حدّ قَدَف این قانون و جرایمی که به موجب قوانین خاص قابل گذشت می‌باشند، جرایم مندرج در مواد (۵۳۶)، (۵۹۶)، (۶۰۸)، (۶۰۹)، (۶۲۲)، (۶۳۲)، (۶۳۳)، (۶۴۱)، (۶۴۷)، (۶۴۸)، (۶۶۸)، (۶۶۹)، (۶۷۳)، (۶۷۴)، (۶۷۶)، (۶۷۷)، (۶۷۹)، (۶۸۲)، (۶۸۴)، (۶۸۵)، (۶۹۰) در مواردی که املاک و اراضی متعلق به اشخاص خصوصی باشد، (۶۹۲)، (۶۹۳)، (۶۹۴)، (۶۹۷)، (۶۹۸)، (۶۹۹)، (۷۰۰)، (۷۱۶)، (۷۱۷) و (۷۴۴) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ و جرایم انتقال مال غیر و کلاهبرداری موضوع ماده (۱) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام، به شرطی که مبلغ آن از نصاب مقرر در ماده (۳۶) این قانون بیشتر نباشد و نیز کلیه جرایم در حکم کلاهبرداری و جرایمی که مجازات کلاهبرداری درباره آنها مقرر شده یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می‌شود در صورت داشتن بزه‌دیده و سرقت موضوع مواد (۶۵۶)، (۶۵۷)، (۶۶۱) و (۶۶۵) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ به شرطی که ارزش مال مورد سرقت بیش از دو بیست میلیون (۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال نباشد و سارق فاقد سابقه مؤثر کیفری باشد و شروع و معاونت در تمام جرایم مزبور، همچنین کلیه جرایم تعزیری درجه پنج و پایین‌تر ارتكابی توسط افراد زیر هجده سال در صورت داشتن بزه‌دیده، مشمول تبصره (۱) ماده (۱۰۰) این قانون و ماده (۱۲) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ بوده و قابل گذشت است.

تبصره - ...»

جرائمی که مجازات کلاهبرداری درباره آنها مقرر شده یا طبق قانون کلاهبرداری محسوب می‌شود در صورت داشتن بزه‌دیده و سرقت موضوع مواد (۶۵۶)، (۶۵۷)، (۶۶۱) و (۶۶۵) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ به شرطی که ارزش مال مورد سرقت بیش از دوست میلیون (۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال نباشد و سارق فاقد سابقه مؤثر کیفری باشد» حذف می‌شود.

■ دیدگاه عدم مغایرت

در حکم مصوبه‌ی مرحله‌ی قبل، جرم موضوع ماده (۷۴۶) قانون مجازات اسلامی^۱ به گستره‌ی جرایم قابل گذشت افزود شده بود. حال آنکه در ماده‌ی (۷۴۶) قانون مجازات اسلامی، سه نوع نشر اکاذیب: با قصد «اضرار به غیر»، «تشویش اذهان عمومی» و «تشویش اذهان مقامات رسمی» در عرض یک‌دیگر جرم‌انگاری شده بود. بنابراین در برخی حالات بزه‌دیده جرم نشر اکاذیب واحد نبود و ممکن بود برخی اعضای جامعه از ارتکاب جرم زیان دیده باشند. شورا نیز نظر به اینکه در موارد متعددی نشر اکاذیب موجب تشویش افکار عمومی می‌شود و در این قبیل موارد تعقیب متهم از سوی دادستان به عنوان مدعی‌العموم ضروری است، در نتیجه حکم مصوبه‌ی سابق که این جرم را قابل گذشت (غیرقابل تعقیب از سوی مدعی‌العموم) دانسته بود را خلاف موازین شرع و مغایر با بند (۱۰) اصل سوم قانون اساسی اعلام کرد. اکنون با توجه به اصلاح به عمل آمده در مصوبه‌ی اعاده‌شده و حذف بخش مربوط به قابل گذشت دانستن جرم تشویش اذهان عمومی در فضای مجازی، مغایرت پیشین شورا در این خصوص نیز مرتفع شده است.

۱. ماده (۷۴۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۸۸/۳/۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷۴۶ (اصلاحی ۱۳۹۹/۱۱/۸) - هر کس به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی به وسیله سامانه رایانه‌ای یا مخابراتی اکاذیبی را منتشر نماید یا در دسترس دیگران قرار دهد یا با همان مقاصد اعمالی را برخلاف حقیقت، رأساً یا به عنوان نقل قول، به شخص حقیقی یا حقوقی به طور صریح یا تلویحی نسبت دهد، اعم از اینکه از طریق یادشده به نحوی از انحاء ضرر مادی یا معنوی به دیگری وارد شود یا نشود، افزون بر اعاده حیثیت (در صورت امکان)، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا صد و پنجاه میلیون (۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

▪ نظر شورای نگهبان

ماده واحده، با توجه به اصلاح به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

▪ نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه مجلس شورای اسلامی در خصوص طرح اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مجازات اسلامی، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان